

Sluis – Oostburg

Woonzorgcentrum De Burght, Ledelplein 18

Een Aanvullend Booronderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

X.J.F. Alma

Met bijdragen van:

J. Huizer (ADC ArcheoProjecten)

J.A. Mol (Universiteit Leiden)

Colofon

ADC Rapport 1814

Sluis – Oostburg, Woonzorgcentrum De Brught, Ledelplein 18
Een Aanvullend Booronderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: X.J.F. Alma
Met bijdragen van: J. Huizer (ADC ArcheoProjecten) en J.A. Mol (Universiteit Leiden)

In opdracht van: Woongoed Zeeuws Vlaanderen

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, april 2009

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
R. Torremans

ISBN 978-90-6836-804-8

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	3
Samenvatting	3
1 Inleiding	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Vooronderzoek	3
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	3
1.4 Opzet van het rapport	3
2 Methoden	3
2.1 Booronderzoek	3
2.2 Proefsleuvenonderzoek	3
3 Resultaten	3
3.1 Resultaten Booronderzoek (J. Huizer, ADC ArcheoProjecten)	3
3.2 Fysisch geografisch onderzoek (J.A. Mol, Universiteit Leiden)	3
3.2.1 Inleiding	3
3.2.2 Beschrijving bodemopbouw werkput 1	3
3.2.3 Beschrijving bodemopbouw werkput 2	3
3.3 Sporen en structuren	3
3.3.1 Inleiding	3
3.3.2 Beschrijving sporen werkput 1	3
3.3.3 Beschrijving sporen werkput 2	3
4 Synthese	3
4.1 Algemeen	3
4.1.1 Resultaten archeologisch onderzoek	3
4.1.2 Geschiedenis Oostburg	3
4.1.3 Synthese	3
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	3
5 Waardering en selectieadvies	3
5.1 Waardering van de vindplaats	3
5.1.1 Noordelijke deel plangebied	3
5.1.2 Zuidelijke deel plangebied	3
5.2 Selectieadvies	3
Literatuur	3
Lijst van afbeeldingen	3
Lijst van tabellen	3
Bijlage 1. Boorgegevens	3
Bijlage 2. Sporenlijst	3
Bijlage 3. Vondstenlijst	3
Verklarende woordenlijst	3
Afkortingen in database	3

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie: Zeeland
Gemeente: Sluis
Plaats: Oostburg
Toponiem: Woonzorgcentrum De Burght, Ledelplein 18
Kadastrale gegevens: Het kadastraal perceel aan de Burg. Callenfelsstraat en enkele terreingedeelten aan het Ledelplein zijn eigendom van de gemeente Sluis (percelen E 4067 en E 3900).
Kaartblad: 55 W
Coördinaten: 22675/372375, 22649/37246, 22637/372284, 22733/372330
Projectverantwoordelijke: X.J.F. Alma
ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
T 033-2998181
M 06-20003026
x.alma@archeologie.nl
Opdrachtgever: Woongoed Zeeuws Vlaanderen
Contactpersoon Dhr. S. Nöthen
Postbus 269
4530 AG Terneuzen
T 0115-636044 F 0115-636099
s.nothen@woongoedzvl.nl
Bevoegde overheid: Gemeente Sluis
Contactpersoon Dhr. Gerrits
Postbus 27
4500 AA Oostburg
T 0117-457250
jgerrits@gemeentesluis.nl
Deskundige namens de bevoegde overheid: Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ)
Mevr. N. van Jole
Postbus 49
4330 AA Middelburg
Tel: 0118-670780
Fax: 0118-670611
Njg.van.jole@scez.nl
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code): 32823
Aard van het onderzoek: Aanvullend Booronderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven
ADC-projectcode: 4108920
Oppervlakte onderzoekslocatie: Ca. 8000 m²
Oppervlakte plangebied: Ca. 605 m²
Oppervlakte proefsleuven: Ca. 140 m²
Complex en ABR codering: Gracht / greppels (NederzettingOnbepaald)
Status terrein: Terrein van hoge archeologische waarde
AMK-terrein 13466
Periode(n): Late Middeleeuwen / Nieuwe Tijd
Geomorfologische context: Getijdenafzettingen op Dekzand
NAP hoogte maaiveld: 1,8 m+NAP (Put 1); 2,3 m+NAP (Put 2)
Maximale diepte onderzoek: 2,5 m -MV
Uitvoering van het veldwerk: 08-01-2009 en 09-01-2009
Beheer en plaats documentatie: Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA)
Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ)
Postbus 49
4330 AA Middelburg
Beheerder: dhr. J.J.B. Kuipers
Tel: 0118-670879
Fax : 0118-670880
e-mail: jjb.kuipers@scez.nl
Beheer en plaats vondsten: Provinciaal Archeologisch Depot (PAD) Zeeland
Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ)
Armeniaans Schuitvlot 1
4331 NL Middelburg
Beheerder: dhr. H. Hendrikse
Tel: 0118-623732
E-mail: h.hendrikse@zeelandnet.nl
Beheer en plaats digitale documentatie: e-depot (www.edna.nl)

Samenvatting

In opdracht van Woongoed Zeeuws Vlaanderen heeft ADC ArcheoProjecten in september 2008 een aanvullend booronderzoek en begin januari 2009 een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van Proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Ledelplein 18. Aanleiding tot het onderzoek is de geplande nieuwbouw van een woonzorgcentrum. Het archeologisch onderzoek leverde enkele archeologische sporen op, waarbij het noordelijke deel van het terrein aanzienlijk verstoord bleek te zijn. Op basis van de beperkte archeologische waarde van de aangetroffen sporen, de aanzienlijke verstoringsgraad van het noordelijke terreindeel en de beperkte omvang van de verstoringen door nieuwbouwplannen van het nog intacte zuidelijke terreindeel wordt geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee werkputten aangelegd, een eerste werkput in het zuidelijke deel en een tweede in het noordelijke deel van het plangebied. In de zuidelijke werkput bleek de natuurlijke bodemopbouw nog intact vanaf 0,8 m onder maaiveld. Het voornaamste spoor dat werd aangetroffen was een greppel die op basis van aardewerkvondsten in de 13de of 14de eeuw gedateerd kan worden. Dit was tevens de bloeiperiode van de stad. In de zuidelijke werkput werd op een dieper niveau nog een deel van een gracht gevonden. Deze gracht bevatte enkele aardewerkscherven, die in de 15de eeuw gedateerd kunnen worden.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Nieuwe tijd C	1850 - heden
Nieuwe tijd B	1650 - 1850 na Chr.
Nieuwe tijd A	1500 - 1650 na Chr.
Middeleeuwen:	450 - 1500 na Chr.
Late-Middeleeuwen B	1250 - 1500 na Chr.
Late-Middeleeuwen A	1050 - 1250 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen D	900 - 1050 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen C	725 - 900 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen B	525 - 725 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen A	450 - 525 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 - 12 voor Chr.
Late-IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege-IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000-800 voor Chr.
Late-Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege-Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 - 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd):	8800 - 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 - 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied (Bron: www.maps.google.nl).

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Woongood Zeeuws Vlaanderen heeft ADC ArcheoProjecten een Aanvullend Booronderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Woonzorgcentrum De Burght aan het Ledelplein 18 (afb. 1). Aanleiding tot het onderzoek vormde de geplande bouw van een woonzorgcentrum op de locatie. De bouw van het woonzorgcentrum zal gepaard gaan met grondwerkzaamheden die de eventueel in de grond aanwezige archeologische waarden verstoren dan wel vernietigen.

Het plangebied ligt in een zone die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van Zeeland staat aangemerkt als een stadskern met een hoge archeologische waarde. Vooronderzoek (Bureau- en Booronderzoek) heeft aangetoond dat in de ondergrond behoudenswaardige archeologische waarden aanwezig kunnen zijn.¹ Op grond hiervan heeft de adviseur van het bevoegd gezag, mevr. N. van Jole (Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland), het bevoegd gezag (Gemeente Sluis) geadviseerd om het plangebied te selecteren voor nader archeologisch onderzoek in de vorm van een aanvullend booronderzoek en proefsleuvenonderzoek. Het aanvullend booronderzoek had tot doel de archeologische waarde van het zuidelijke deel van het plangebied vast te stellen. Dit aangezien tijdens het eerste vooronderzoek alleen het noordelijke deel van het plangebied met boringen was onderzocht. De resultaten van het aanvullende booronderzoek vormden de aanleiding om niet alleen het noordelijke deel van het plangebied, maar ook het zuidelijke deel door middel van proefsleuven te onderzoeken op de aanwezigheid van archeologische waarden. De gemeente Sluis heeft aan dit advies gevolg gegeven. Het selectieadvies is door het bevoegd gezag en diens adviseur opgesteld binnen het Rijks- en provinciaal kader en de Cultuurnota archeologie 2006-2012.

Doel van het voorliggende onderzoek was “het aanvullen en toetsen van het gespecificeerde verwachtingsmodel dat gebaseerd is op het bureauonderzoek”. Daarnaast is het doel van het huidige IVO-P om eventuele archeologische vindplaatsen die bij de graafwerkzaamheden aangetroffen worden te inventariseren, documenteren en te waarderen, in te meten en te plaatsen binnen hun geologische en archeologische context. Eventueel aangetroffen vondsten en/of sporen vanaf de Middeleeuwen dienen in relatie gebracht te worden met een vondstcomplex, dat mogelijk uit historische bronnen bekend is. Tevens moet het onderzoek leiden tot een gedegen selectieadvies voor eventueel vervolgonderzoek.

Omdat het plangebied deel uitmaakt van een AMK-terrein (nr. 13466) met een hoge archeologische waarde en daarnaast middelhoog scoort op de IKAW, diende archeologische onderzoek uitgevoerd te worden. Zo is voorafgaand aan het inventariserend veldonderzoek een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zie §1.2). Uit het bureauonderzoek bleek dat het onderzoeksgebied zich ten zuiden van de oudste kern van Oostburg bevindt en binnen de stadsmuren heeft gelegen. Ten zuiden van de voormalige ringwalburcht is de Sint-Eligiuskerk zichtbaar (vermoedelijk een 11e-eeuwse structuur). Het onderzoeksgebied ligt enkele tientallen meters ten zuiden van deze kerk. Op de kadasterkaart van 1820, de kaart uit 1867 van Kuyper, maar ook op een luchtfoto uit 1944, is het onderzoeksgebied waarneembaar als een braakliggend terrein. Aanvullend op het bureauonderzoek is een booronderzoek uitgevoerd om de bodemopbouw te bestuderen.² Hieruit kwam naar voren dat archeologische waarden in de vorm van een gracht verwacht konden worden. Het uit het vooronderzoek voortvloeiende advies was om de archeologische waarde nader te bepalen door het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek ter plaatse van de boringen 3-4 en 11-16. Op basis van de resultaten van het aanvullende booronderzoek is besloten in het zuidelijke deel van het plangebied een tweede proefsleuf aan te leggen ter hoogte van de boringen 3 en 4.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van 8000 m², het plangebied heeft een oppervlakte van 605 m². Momenteel is het terrein braakliggend. Voorheen heeft op het terrein een bejaardencomplex gestaan. Dit gebouw was bij aanvang van het proefsleuvenonderzoek reeds afgebroken. Het afgebroken complex is deels onderkelderde geweest, waardoor een gedeelte van het terrein als verstoord kan worden beschouwd en archeologische waarden niet verwacht kunnen worden. Het puttenplan is hierop afgestemd.

Het gebied ligt aan het Ledelplein en wordt begrensd door de Burgemeester Callenfelsstraat aan de westzijde, het Ledelplein aan de noordzijde en de schouwburgstraat aan de oostzijde. In het gebied zijn 4 boringen gezet op het zuidelijke deel van het terrein en zijn 2 proefsleuven aangelegd met een totaal oppervlakte van ca. 140 m².

Het aanvullend booronderzoek is uitgevoerd op 10 september 2008. Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd op 8 en 9 januari 2009. Zowel het aanvullend booronderzoek als het proefsleuvenonderzoek

¹ Borre, J. Van den en J. Huizer, 2008.

² Borre, J. Van den en J. Huizer, 2008: J. Huizer heeft eind 2008 aanvullende boringen langs de Burg. Callenfelsstraat gezet. De resultaten hiervan zijn opgenomen in §3.1.

is uitgevoerd conform het Programma van Eisen (PvE), dat door R. Torremans is opgesteld.³ Dit ontwerp is goedgekeurd door mevr. N.J.G. van Jole van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) te Middelburg. De vondsten die tijdens het IVO zijn verzameld, worden gedeponneerd in het Provinciaal Archeologisch Depot (PAD) Zeeland te Middelburg, de bijbehorende documentatie in het Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA).

Het veldteam bestond uit de volgende personen: X.J.F. Alma (Medior Archeoloog en projectverantwoordelijke), A. de Ridder (Veldarcheoloog) en A. Griffioen (Veldarcheoloog). De graafmachine en machinist werden geleverd door de firma Traas en Ovaa. De bij het project betrokken Senior archeoloog en wetenschappelijk begeleider was R. Torremans. De bodemopbouw is bestudeerd door mevr. J. A. Mol (Fysisch geograaf, Universiteit Leiden). Het aardewerk is bestudeerd door S. Ostkamp.

De contactpersoon bij Woongoed Zeeuws Vlaanderen is dhr. S. Nothen.

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Ledelplein 18 is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd in februari / maart 2008. Dit betrof een gecombineerd bureau- en booronderzoek.⁴ Daarnaast zijn voorafgaand aan het voorliggende Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven aanvullende boringen gezet door J. Huizer. De resultaten van dit aanvullende onderzoek zijn opgenomen in § 3.1.

Het bureauonderzoek wees uit dat de onderzoekslocatie ten zuiden van de oudste kern van Oostburg ligt. Deze oudste kern wordt gevormd door een ringwalburcht, die in de 9de of 10de eeuw gedateerd wordt.⁵ Op de kaart van Jacob van Deventer uit circa 1550 is zichtbaar dat de ringwalburcht haar oorspronkelijke functie verloren had, maar nog wel herkenbaar was in het stratenpatroon. Ten zuiden van de ringwalburcht lag de Sint-Eligiuskerk, die vermoedelijk teruggaat tot in de 11de eeuw. Dit doet vermoeden dat het centrum van Oostburg zich verplaatste naar het zuiden.

In de periode 1550 tot 1830 heeft Oostburg weinig bloei gekend. De stad ging evenals andere steden en dorpen in de omgeving gebukt onder de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) en de Franse inval (1708). Deze voortdurende onzekerheid vertaalde zich zeker op economisch gebied en dus ook in de stagnatie in de bevolkingsgroei. Dit kan verklaren waarom het onderzoeksgebied steeds braakliggend terrein is gebleven.⁶

Op basis van divers kaartmateriaal wordt vermoed dat de onderzoekslocatie lange tijd braak heeft gelegen. Zo is op de kaart van Mogge uit 1660 zichtbaar dat het onderzoeksgebied weliswaar binnen de stadsmuren ligt maar niet bebouwd was. Overigens dient daarbij wel aangemerkt te worden dat desondanks niet uitgesloten kan worden dat ter hoogte van het plangebied een bastion heeft gelegen. Immers, na de verovering van Oostburg in 1604 liet prins Maurits Oostburg versterken door de aanleg van twee bastions, een aan de noordoostzijde en een aan de zuidwestzijde. Van het bastion aan de zuidwestzijde is de exacte locatie nog onbekend. Uit recent kaartmateriaal⁷ kan opgemaakt worden dat het onderzoeksterrein in de 19de en 20ste eeuw eveneens braakliggend is gebleven.

Het plangebied ligt binnen een terrein van hoge archeologische waarde (AMK-nr. 13466). Deze waarde is toegekend aan de huidige binnenstad van Oostburg aangezien de kans op archeologische vondsten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd hier bijzonder groot is. De hoge waarde is gebaseerd op historisch onderzoek, waaronder bestudering van oude kaarten, en archeologisch onderzoek. Daaruit blijkt dat rondom de oudste stadskern van Oostburg, ten noorden van het plangebied, zich vanaf de 11de eeuw een woonkern heeft ontwikkeld.

In de omgeving van het plangebied zijn in de 20ste eeuw enkele archeologische onderzoeken uitgevoerd.⁸ Bij rioleringswerkzaamheden werden in 1941 ter hoogte van het huidige Kerkplein vijf grafkelders blootgelegd. In 1952 is een restant van een tufstenen muur aangetroffen. Deze beide vondsten worden toegeschreven aan de voormalige Sint-Eligiuskerk. Deze kerk dateert uit de 11de eeuw of mogelijk vroeger en is in 1948 afgebroken als gevolg van zware beschadigingen in de Tweede Wereldoorlog. In een meer recent verleden heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden aan het Ledelplein, enkele tientallen meters ten noordoosten van het plangebied.⁹ Tijdens de opgravingen zijn muurresten aangetroffen die gedateerd kunnen worden van het eind van de 14de eeuw tot aan het begin van de 16^{de}

³ Torremans, 2009, PvE nummer: 08-254.

⁴ Vanden Borre, Huizer, 2008.

⁵ Ringwalburchten zijn versterkingen die bestaan uit een cirkelvormige gracht en een wal. Ringwalburchten werden vermoedelijk gebouwd ter bescherming tegen invallen door Vikingen. Nadat de functie ervan verloren was gegaan, raakten de burchten permanent bewoond.

⁶ Vanden Borre / Huizer, 2008. p. 9.

⁷ Kadastrale kaart van 1820, de kaart van Kuyper uit 1867 en een luchtfoto uit 1944.

⁸ ARCHIS-waarnemingen 21090 en 20925.

⁹ ARCHIS-waarnemingsnummer 56728.

eeuw.¹⁰ Onduidelijk is tot welk type structuur de muurresten behoord hebben. Naar aanleiding van de verbouwing en uitbreiding van het gemeentehuis werd in 2004 een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Bij dit onderzoek werden in boringen op 4 m diepte geulafzettingen aangetroffen en bovenliggende humeuze pakketten die op basis van aardewerk tussen de 12de en 20ste eeuw gedateerd kunnen worden.

Naast het bureauonderzoek is in het plangebied een booronderzoek uitgevoerd om de bodemopbouw in kaart te brengen. Dit booronderzoek werd uitgevoerd in het noordelijke deel van het plangebied. Uit de boringen kwam naar voren dat de bovenste 55 tot 150 cm verstoord was door de bouw van het inmiddels afgebroken bejaardenhuis. Onder de verstoring werd een humeus pakket aangetroffen dat lag op zandige geulafzettingen van de Formatie van Naaldwijk / het Laagpakket van Walcheren. De humeuze laag wordt geïnterpreteerd als grachtvulling en kan op basis van opgeboord aardewerk gedateerd worden tussen de tweede helft van de 14de eeuw tot in de eerste helft van de 17de eeuw.

Op basis van de onderzoeksresultaten werd in het vooronderzoek een verwachtingsmodel opgesteld voor het plangebied. Dit verwachtingsmodel liet zien dat de mogelijkheid bestaat dat in het plangebied sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aanwezig zijn. De trefkans op sporen was in het noordelijke deel het hoogst vanwege de nabijheid van de Sint-Eligiuskerk. Het type sporen dat daarbij verwacht kon worden, zijn onder andere wegen, begravingen en bewoningsresten. Dergelijke sporen zijn kenmerkend voor de omgeving van een kerk. Tevens kon een middeleeuwse akkerlaag of leeflaag verwacht worden. Bewoningsresten uit de Nieuwe tijd werden niet verwacht. Door recente bodemingrepen konden verstoringen aanwezig zijn. Desondanks zouden met name diepe sporen als grachten en waterputten nog gedeeltelijk intact kunnen zijn.

Geadviseerd werd om vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van proefsleuven met als doel om de eventuele archeologische waarden in kaart te brengen.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het aanvullend booronderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.¹¹ Bovendien zijn de doelstellingen conform de nota archeologie Zeeland 2006-2012.¹² Hierin wordt conform het verdrag van Malta gewerkt.¹³ Behoud *in situ* vormt hierbij de eerste prioriteit.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek heeft een aanvullend booronderzoek plaatsgevonden, zie § 3.1. Dit aanvullende booronderzoek had tot doel de bodemopbouw van het zuidelijke deel van het plangebied in kaart te brengen. Op basis van de resultaten daarvan is in overleg tussen de opdrachtgever en de deskundige namens het bevoegd gezag besloten tot de aanleg van een tweede proefsleuf in het zuidelijke deel van het plangebied.

In het Programma van Eisen zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld, zowel voor het aanvullend booronderzoek als het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Deze worden beantwoord op basis van de bevindingen van het veldonderzoek.

In het Programma van Eisen¹⁴ zijn onderzoeksvragen gesteld met betrekking tot het aanvullende booronderzoek:

1. Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, conservering en datering hiervan?
2. In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
3. Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?
4. Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

¹⁰ Jongepier, 2002.

¹¹ Cf. Handboek ROB specificaties, juni 1998

¹² Nota archeologie Zeeland 2006.

¹³ Uitgangspunt van het Verdrag van Malta is het archeologisch erfgoed zoveel mogelijk *in situ* te bewaren en beheersmaatregelen te nemen om dit te bewerkstelligen. Bodemverstoorders zijn verplicht archeologisch onderzoek te (laten) uitvoeren om inzicht te krijgen in de waarde van het bodemarchief. Daar waar behoud van belangrijke archeologische waarden *in situ* niet mogelijk is, moet de archeologische informatie door opgravingen (behoud *ex situ*) worden veiliggesteld.

¹⁴ Torremans, 2008.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld met betrekking tot het Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven:

1. Bevinden zich in het plangebied archeologische resten of vindplaatsen? Zo ja, wat is de aard, datering, ligging (horizontaal als verticaal), omvang, gaafheid en conservering van de archeologische resten?
2. Bevinden zich funderingen of ander muurwerk binnen het plangebied? Zo ja, wat is de functie van het gebouw en zijn er andere resten aangetroffen die bij dit vondstcomplex behoren?
3. Kunnen de aangetroffen archeologische resten uit de Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd gekoppeld worden aan historische bronnen of oude kaarten?
4. Kunnen de aangetroffen archeologische resten gekoppeld worden aan geologische, bodemkundige of landschappelijke fenomenen?
5. Is de verwachte gracht uit het vooronderzoek inderdaad aanwezig? Zo ja, beschrijf de diepte, datering, functie, omvang en opvulling van de gracht(en). Is er sprake van een fasering?
6. Zijn er begravingen of andere sporen aanwezig die met de Sint-Eligiuskerk kunnen worden verbonden?
7. Wat is de horizontale en verticale verspreiding van de skeletten?
8. Kunnen er (aanvullende) uitspraken worden gedaan over de wijze van begraven?
9. Zijn er in het plangebied sporen aangetroffen die ouder zijn dan de verwachte resten uit de Late Middeleeuwen?
10. Is de archeologische verwachting uit het vooronderzoek uitgekomen? Zoniet, wat is hiervoor de verklaring?
11. Wat is de bodemopbouw? Is er alleen sprake van antropogene ophogingslagen of is er ook natuurlijke gelaagdheid in de profielen aanwezig?

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende hoofdstukken vermeld. Allereerst zal in hoofdstuk 3.1 het aanvullende booronderzoek aan bod komen dat voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd. Vervolgens zal in hoofdstuk 3.2 de bodemopbouw beschreven worden op basis van de profielen van beide werkputten. In hoofdstuk 3.3 worden de aangetroffen archeologische sporen beschreven. Gezien de beperkte hoeveelheid vondstmateriaal is geen aparte paragraaf opgenomen voor vondstmateriaal maar zijn de analyses van het aardewerk verwerkt in de beschrijving van de sporen. In hoofdstuk 4 volgt een algemene synthese (§4.1) en de beantwoording van de onderzoeksvragen (§4.2). In de algemene synthese komen onder andere de onderzoeksresultaten en de geschiedenis van Oostburg aan bod. Tot slot volgt in hoofdstuk 5 het waarderings- en selectieadvies.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.1 en het PvE.¹⁵ Voorafgaand aan het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven is een aanvullend booronderzoek uitgevoerd, waarbij in het zuidelijke deel van het terrein vier boringen zijn gezet. Tijdens het IVO zijn twee proefsleuven (of putten) aangelegd. Eén werkput werd aangelegd in het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein, de andere werkput in het noordelijke deel (Afb. 2).

2.1 Booronderzoek

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek diende een aanvullend booronderzoek plaats te vinden om de bodemopbouw en de intactheid van de bodem vast te stellen. Het booronderzoek had als doel de archeologische verwachting voor het zuidelijke deel van het plangebied te bepalen. Daartoe zijn op het zuidelijke deel van het terrein 4 boringen verricht in één raai, waarbij de boringen op een onderlinge afstand van 15 m van elkaar zijn geplaatst (zie afb. 3). De boringen zijn uitgevoerd met een 7 cm edelmanboor en een 3 cm guts. De boringen zijn gezet tot de maximale, met handboorgereedschap haalbare diepte. Alle boringen eindigden in een onder de grondwaterspiegel gelegen zandpakket, waardoor de einddiepte beperkt bleef tot respectievelijk 280, 300 en 400 cm –mv.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.¹⁶ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

2.2 Proefsleuvenonderzoek

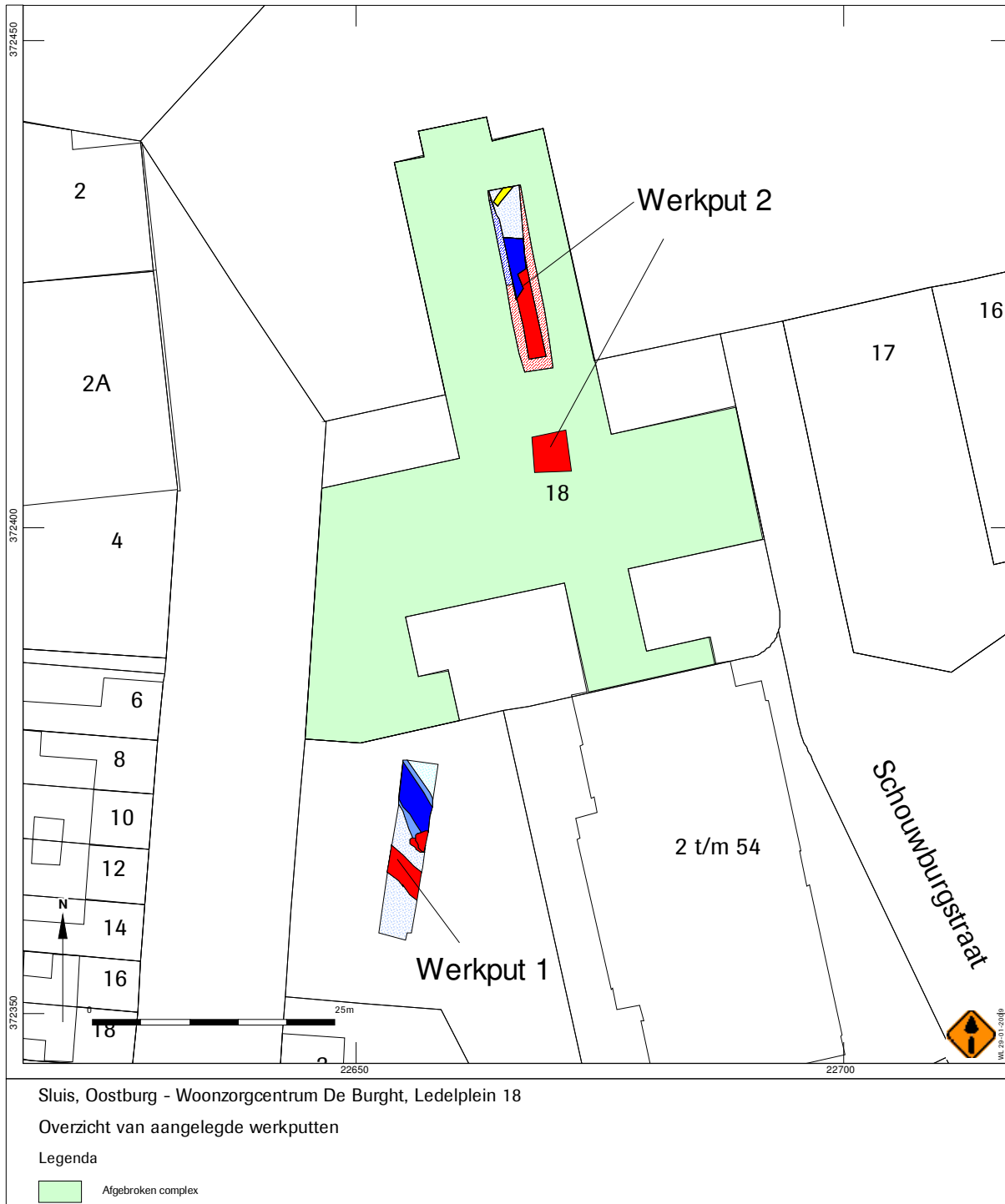
Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn twee werkputten aangelegd. Beide werkputten hadden bij benadering een noord-zuid oriëntatie. De eerste proefsleuf is aangelegd op het zuidelijke deel van de onderzoekslocatie ter hoogte van boringen 3 en 4 van het aanvullende booronderzoek (Afb. 3). De tweede proefsleuf is aangelegd op het noordelijke deel van het terrein ter hoogte van boringen 11 tot en met 16 (Afb. 3). In overleg met de deskundige namens bevoegd gezag (mevr. N.J.G. van Jole), zijn beide werkputten iets ingekort in verband met aanwezige leidingen; de zuidelijke werkput vanwege electriciteitskabels die langs het hekwerk van de naastgelegen woningen lopen, de noordelijke werkput in verband met een KPN-leiding. Aangezien de weersomstandigheden het niet mogelijk maakte om verantwoord de leidingen op te zoeken (bevroren bovengrond waardoor o.a. voorsteken niet mogelijk was), is besloten een veilige marge aan te houden. Ter compensatie zijn de werkputten verbreed van 2 tot 4 m.

De vlakken zijn machinaal aangelegd zonder schaaftak. Tijdens de aanleg van het vlak zijn eventuele vondsten in vakken van 4 x 4 m verzameld. De vlakken en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht. Er zijn geen bijzondere vondsten als puntvondst ingemeten. Grondsporen zijn direct ingekrast. Vervolgens is het vlak en ieder spoor daarin gefotografeerd en exact ingemeten met behulp van de robotic Total Station. Van ieder spoor is de waterhoogte bepaald, van het vlak om de 4 m. Twee relevante greppels / grachten zijn machinaal gecoupeerd. Daarbij is de vulling onderzocht op de aanwezigheid van vondstmateriaal. Het profiel van de gracht is gefotografeerd en ingemeten met behulp van robotic Total Station. Er zijn geen (botanische) monsters genomen.

In de zuidelijke werkput is een kleine strook verdiept naar een tweede vlak om inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Toen al snel bleek dat de natuurlijke bodem bereikt was, evenals de grondwaterspiegel is besloten het vlak niet dieper aan te leggen. In de noordelijke werkput zijn twee vlakken aangelegd. Het eerste vlak werd aan de noordzijde aangelegd tot aan de onderzijde van de verstoring op circa 1,5 m onder maaiveld. Verder zuidwaarts is om veiligheidsredenen (ondergrond was geroerd, waardoor de profielen zeer snel instortten) dit niveau aangehouden, ondanks dat de onderzijde van de bodemverstoring nog niet bereikt was. Aangezien het technisch niet mogelijk was om de graafmachine terug in de put te laten rijden of van bovenaf een tweede vlak aan te leggen, is besloten om direct na aanleg van het eerste vlak centraal in de 4 m brede werkput een 2 m brede strook te verdiepen naar een tweede niveau. Dit tweede niveau lag eveneens om veiligheidsredenen net boven grondwaterniveau. Door de aanleg van het tweede vlak werd een profiel verkregen over de gracht. In beide werkputten zijn profielen gezet om inzicht te verkrijgen in de bodemopbouw. Deze profielen zijn gefotografeerd, ingemeten en vervolgens bestudeerd door mevr. J.A. Mol (fysisch geograaf, Universiteit Leiden).

¹⁵ Torremans, 2008.

¹⁶ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

Afb. 2. Overzicht aangelegde werkputten.

3 Resultaten

3.1 Resultaten Booronderzoek

(J. Huizer, ADC ArcheoProjecten)

Tijdens het aanvullend booronderzoek zijn vier boringen gezet (Afb. 3). Deze boringen zijn lithologisch beschreven (Bijlage 1). Onderstaand wordt nader op de beschrijving ingegaan. Onder in de boringen werd een pakket matig siltig zand aangetroffen. In boringen 1 en 2 werden respectievelijk detritus- en kleilagen aangetroffen. Mede gezien de schelphoudendheid van het materiaal, werd dit pakket geïnterpreteerd als kreekafzetting.

In boring 1 werden dezelfde afzettingen aangetroffen, maar hier bleek de eerder genoemde bodem of bewoningslaag (sub)recentelijk verstoord te zijn. Wel werden houtskoolbrokjes aangetroffen in de groengrijze kleilaag. In boring 2 werd op de kreekafzettingen tussen 140 en 70 cm -mv een groengrijze kalkarme sterk siltige kleilaag aangetroffen, gevolgd door een donkergrijsbruine sterk humeuze kleilaag met puinresten. Het betreft dekafzettingen, waarbinnen tussen 70 en 45 cm -mv een bodem c.q. bewoningslaag is gevormd. In alle boringen was tenslotte sprake van de aanwezigheid van een recentelijk opgebrachte zandlaag.

Afb. 3. Locatie boorpunten.

In de boringen 3 en 4 werd vanaf 310 cm –mv een pakket uiterst siltige klei en sterk siltig zand aangetroffen. De kleur van dit pakket varieert van blauwgrijs tot donkergrijszwart. Het pakket loopt door tot 80 cm –mv in boring 3 en tot 105 cm –mv in boring 4. Bovenin het pakket komen puinresten voor. Gezien de kleur is het pakket geïnterpreteerd als humeuze vulling van een waterpartij. De interpretatie op basis van het booronderzoek was dat de waterpartij vermoedelijk de gracht betreft, waarover in het rapport van het op de rest van het terrein uitgevoerde booronderzoek wordt gesproken.¹⁷

Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. De indruk bestaat, dat de zuidelijke twee boringen zijn verricht ter plaatse van een voormalige gracht (boring 3 en 4). Ten noorden daarvan kent het antropogeen beïnvloede pakket een beduidend geringere dikte dan ter plaatse van de in maart 2006 en februari 2008 eerder verrichte boringen in het noorden van het plangebied.

3.2 Fysisch geografisch onderzoek

(J.A. Mol, Universiteit Leiden)

3.2.1 Inleiding

Oostburg ligt in West-Zeeuws-Vlaanderen, waar het Pleistocene dekzand plaatselijk dagzoomt en naar het noorden geleidelijk lager ligt en bedekt wordt door holocene afzettingen. Volgens de geologische overzichtskaart van Zeeland ligt de top van het dekzand (Laagpakket van Wierden) in dit gebied tussen 0 en -1 m NAP, overeenkomend met een diepte vanaf ca. 2,5-3,5 m beneden maaiveld (schatting).¹⁸ Plaatselijk is het dekzand doorsneden door getijdengeulen. Bovenop het dekzand heeft zich aanvankelijk veen ontwikkeld (Hollandveen Laagpakket) en zijn later tijdens overstromingen getijdenafzettingen afgezet (Laagpakket van Walcheren, Naaldwijk Formatie). Op veel locaties zal het Hollandveen door de jongere overstromingen geërodeerd zijn.

De kleilaag is relatief jong en dateert waarschijnlijk uit de Middeleeuwen en later.¹⁹ Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (eind 16e-17e eeuw) werden gebieden voor de linies regelmatig onder water gezet (geïnvloed), als onderdeel van de strategische oorlogsvoering. Hierdoor zijn dikke lagen klei afgezet. Van eerdere getijdeninvloed is in dit gebied geen sprake, door de relatief hoge ligging van het dekzand.

3.2.2 Beschrijving bodemopbouw werkput 1

Put 1 bevat een grachtvulling, doorsneden door een recentere gracht. De gracht is ingegraven in natuurlijke afzettingen. Onder de gracht is de klei plaatselijk geoxideerd en bevat bruine roestvlekken (Afb. 4).

De natuurlijke ondergrond bestaat hier uit matig siltig matig grof zand, dat bovenin dunne laagjes verslagen plantenresten bevat. Naar boven toe gaat het zand geleidelijk over in een afwisseling van laagjes sterk siltige klei met sterk kleiig zand (Ks3/ Zs3), dat vervolgens is afgedekt door een pakket groenblauwe, gerijpte klei (Ks3) (afb. 4). Ook deze overgang is geleidelijk (Afb. 5.).

De natuurlijke afzettingen kunnen worden geïnterpreteerd als pleistoceen dekzand (Formatie van Bostel, voorheen Twente Formatie, Laagpakket van Wierden), bedekt door getijdenafzettingen (Naaldwijk Formatie, Laagpakket van Walcheren). De getijdenafzettingen hebben de top van het dekzand en waarschijnlijk ook het eerder aanwezige Hollandveen Laagpakket geërodeerd en deels herwerkt, waardoor de geleidelijke overgang naar de veel jongere holocene afzettingen en de humeuze laagjes in de top van het herwerkte dekzand ontstaan is. De oudere afzettingen, zoals het Hollandveen Laagpakket en de top van het dekzand zijn geërodeerd, zodat de kans op oudere, prehistorische sporen zeer klein is.

¹⁷ Vanden Borre & Huizer 2008.

¹⁸ Vos en van Heeringen 1997.

¹⁹ Vos en van Heeringen 1997.

Afb. 4. Profielkolom noordprofiel werkput 1. Grachtvulling ingesneden in een massief pakket gele getijdenklei (Ks3) met roestvlekken. Direct boven het vlak is de overgang van het dekzand naar de getijdenafzettingen te zien: laagjes geremanieerd dekzand afgewisseld met verslagen laagjes (Holland)veen van enkele mm's dik.

Afb. 5. Oostprofiel werkput 1.

Grachtvulling ingegraven in getijdenafzettingen (Laagpakket van Walcheren) op dekzand (Laagpakket van Wierden). Het vlak is aangelegd op de top van het dekzand. Hierboven is de gelaagde getijdenafzetting duidelijk zichtbaar. In dit profiel is geen verslagen veen aangetroffen.

3.2.3 Beschrijving bodemopbouw werkput 2

Werkput 2 is tot op een diepte variërend tot circa 1,5 m onder maaiveld verstoord. Onder de verstoorde laag is nog een gedeelte van het bodemprofiel intact. De natuurlijke laag bestaat uit matig siltig matig grof zand dat geïnterpreteerd kan worden als Pleistoceen dekzand (Laagpakket van Wierden) op grond van de textuur: matig siltig matig grof zand. De sedimentaire gelaagdheid is niet goed zichtbaar en kan door instortingsgevaar van de put niet verder bekeken worden.

In de natuurlijke laag zijn twee insnijdingen van sporen zichtbaar. Aan de noordzijde een rechthoekig spoor met een vulling die bestaat uit een afwisseling van lagen humeuze klei en zand, met aardewerk en brokjes houtskool. Het zou een sloot kunnen zijn. Halverwege de werkput is een tweede insnijding in de zandige laag zichtbaar. Deze insnijding betreft een gracht.

Afb. 6. Noordprofiel werkput 2. Ingegraven spoor (S 1) in dekzand.

3.3 Sporen en structuren

3.3.1 Inleiding

In het plangebied zijn twee werkputten aangelegd met een totaal oppervlakte van circa 140 m². Werkput 1 is aangelegd in het zuidelijke deel van het plangebied nabij de boringen 3 en 4 van het aanvullende booronderzoek (zie § 3.1). De aanleghoogte van het vlak was 0,5 m +NAP (ca. 1,3 m onder maaiveld). De tweede werkput is aangelegd in het noordelijke deel van het terrein. De aanleghoogte van vlak 1 varieert van 0,8 tot 1 m +NAP (ca 1,3 tot 1,5 m onder maaiveld), de aanleghoogte van vlak 2 ligt op ca 0 tot 0,1 m +NAP (2,2 tot 2,3m onder maaiveld).

3.3.2 Beschrijving sporen werkput 1

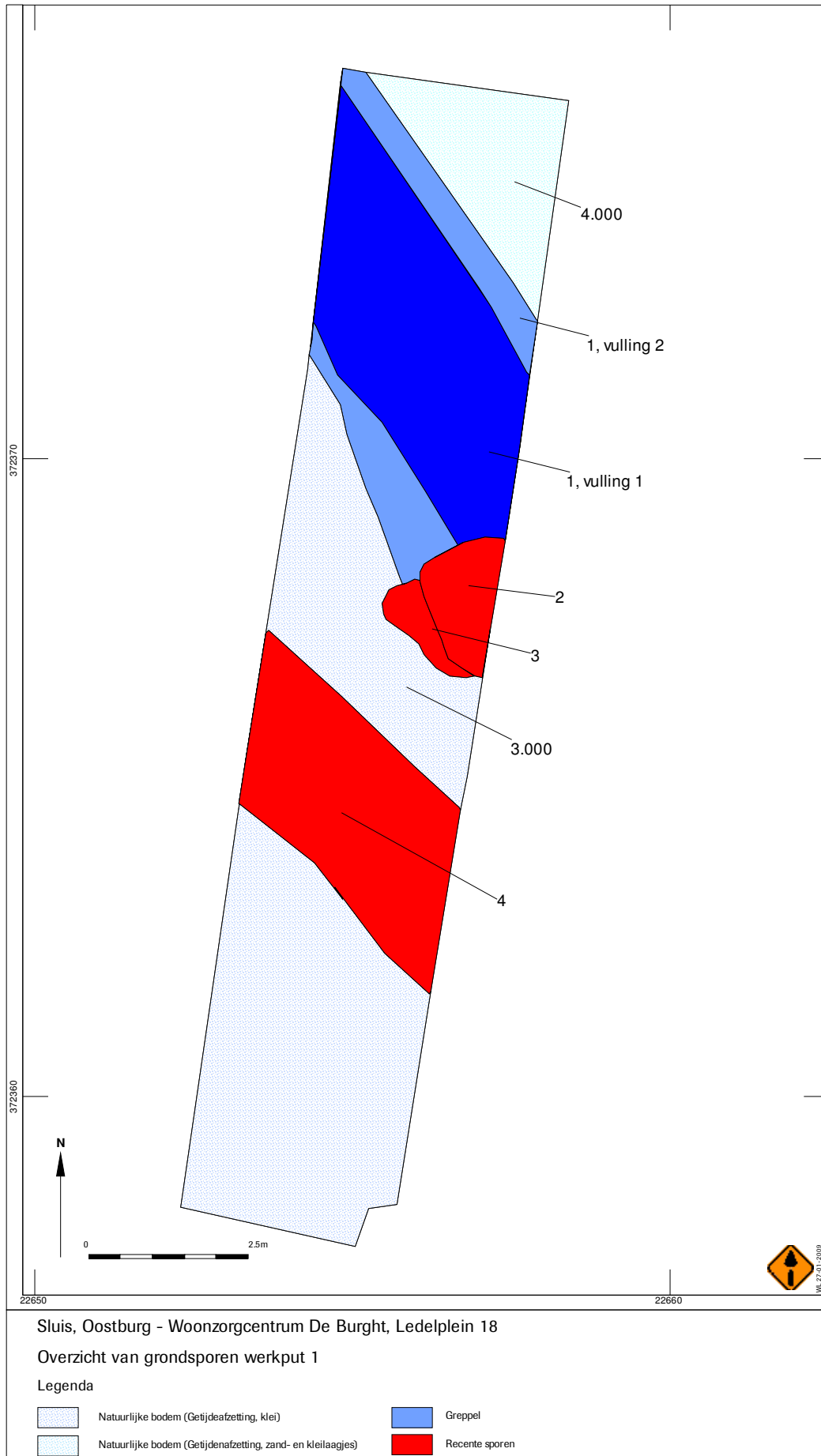
In werkput 1 zijn in totaal vier sporen aangetroffen (Afb. 7 & 8; Bijlage 2). De sporen betreffen twee greppels of sloten (S1 en 4) en een kuil, die op basis van de vulling in eerste instantie twee spoornummers heeft gekregen, maar later één spoor bleek te zijn (S 2 en 3).

Spoor 1 is een greppel met een noordwest-zuidoost oriëntatie. De greppel is ca. 2,4 m breed en 1,4 m diep. De vulling van de greppel was donkerbruin grijs van kleur en matig zandig, sterk humeus van structuur. In de vulling werden insluitsels van houtskool, baksteenfragmenten, bot en aardewerk aangetroffen. Het aardewerk betrof Vlaams Hoogversierd en grijsbakkend aardewerk, dat in de 13de en begin 14de eeuw gedateerd kan worden (Bijlage 3).

Spoor 2 en 3 behoorden tot hetzelfde spoor, een kuil. Op basis van de vulling en de stratigrafie kan dit spoor als recent worden aangemerkt. De kuil doorsneed de greppel spoor 1. In het oostprofiel was zichtbaar dat de kuil vanaf de bouwvoor afkomstig was.

Spoor 4 is een greppel of sloot. De vulling was donkerbruin donkergrijs van kleur en matig zandig, middelmatig organisch van structuur. In de greppel zijn enkele baksteenfragmenten aangetroffen en mortierscherven. Op basis van het vondstmateriaal en de stratigrafie wordt het spoor recent gedateerd.

Afb. 7. Overzicht grondsporen werkput 1.

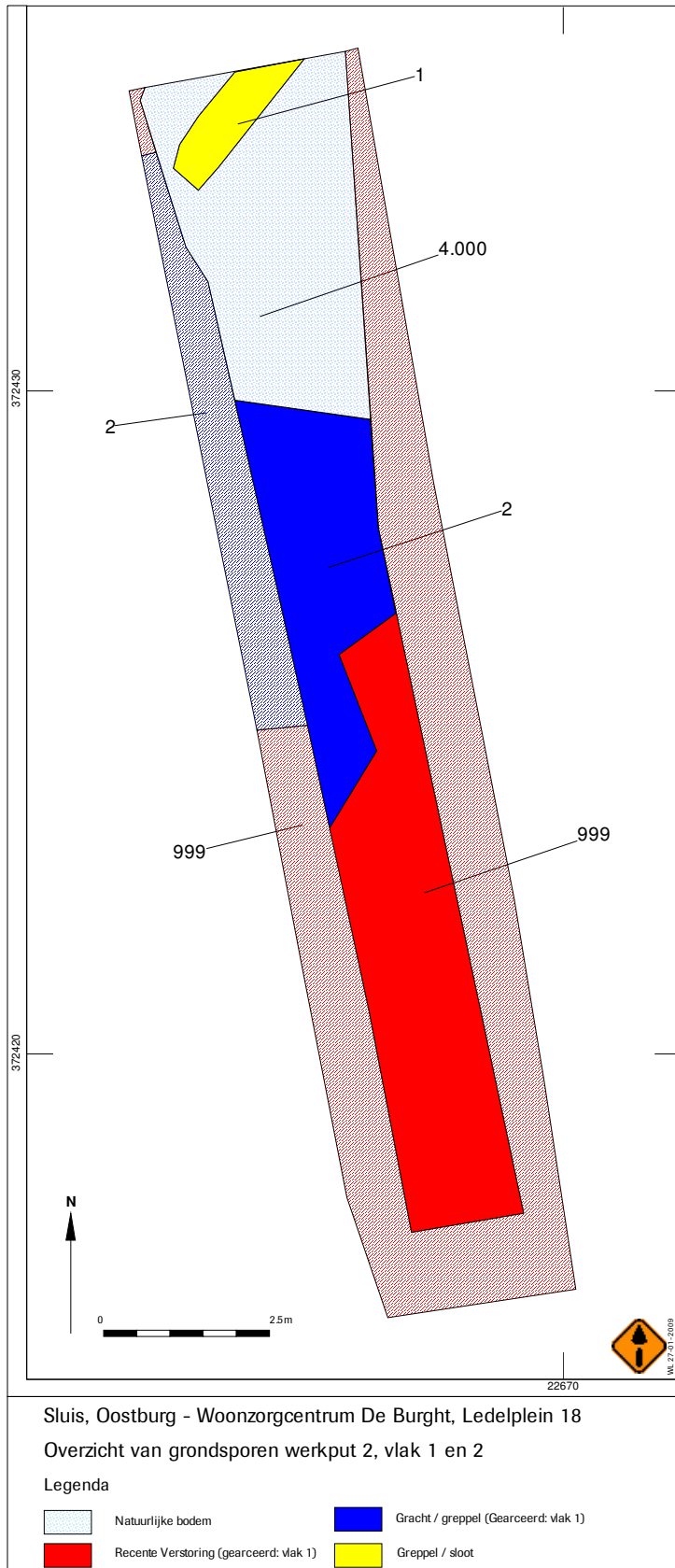

Afb. 8. Overzichtsfoto put 1 vlak 1.

3.3.3 Beschrijving sporen werkput 2

In werkput 2 zijn in totaal twee sporen aangetroffen (Afb. 9; Bijlage 2). De werkput bleek grotendeels recentelijk verstoord. Aan de noordzijde van de werkput was echter nog een gedeelte van de bodem intact. In het vlak was de natuurlijke bodem bestaande uit pleistoceen dekzand zichtbaar. Het dekzand werd doorsneden door twee sporen. Spoor 1 betreft vermoedelijk een greppel of slootje. Het spoor was rechthoekig van vorm en was noordoost zuidwest georiënteerd. De breedte was ca. 0,7 m. De vulling bestond uit meerdere vullagen van humeuze klei en zand.

Het tweede spoor betreft een gracht (Afb. 10). In het profiel is goed zichtbaar dat de gracht ingesneden is in het natuurlijke dekzand. Gezien de beperkte breedte van de werkput en de grote mate van verstoring kan niet met zekerheid de oriëntatie vastgesteld worden. Ook de breedte van de gracht is vanwege de hoge mate van verstoring aan de zuidzijde niet vastgesteld. Vanwege de hoge grondwaterstand en het gevaar voor instorting van de profielen kon het diepste niveau van de gracht niet opgezocht worden. In het profiel dat over de gracht gezet was, waren vijf vullagen zichtbaar. De bovenste twee vullagen waren bruin tot donkerbruin grijs van kleur. De structuur van beide vullagen was matig zandige klei. De onderste van deze twee vullagen bevatte veel puindeeltjes. De onderste drie vullagen bestonden uit twee grijze kleiige afzettinglagen die van elkaar gescheiden werden door een venige / humeuze band. In de grachtvulling werd aardewerk aangetroffen (Bijlage 3), waaronder roodbakkerend en steengoed (Langerwehe). Dit materiaal kan overwegend in de 15de tot 16de eeuw gedateerd worden.

Afb. 9. Overzicht grondsporen werkput 2, vlak 1 en 2

Afb. 10. Overzichtsfoto put 2, vlak 1 en 2.

4 Synthese

4.1 Algemeen

4.1.1 Resultaten archeologisch onderzoek

Tijdens het archeologisch onderzoek zijn enkele archeologische vondsten gedaan. Het onderzoeksterrein kan in twee delen opgesplitst worden, een noordelijk en een zuidelijk deel. Beide terreindelen zijn met een proefsleuf onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast is voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek het zuidelijke deel door middel van een aanvullend booronderzoek van 4 boringen onderzocht.

Uit het aanvullend booronderzoek bleek de bodem nog redelijk intact. Archeologische indicatoren werden niet aangetroffen. Wel werd op basis van de twee zuidelijke boringen de aanwezigheid van een gracht verwacht, die mogelijk gekoppeld kon worden aan de veronderstelde gracht op het noordelijke terreindeel.

Bij het proefsleuvenonderzoek bleek dat in het zuidelijke deel nauwelijks sprake was van bodemverstoringen. De natuurlijke opbouw wordt gekenmerkt door een basis van pleistocene dekzandafzettingen met een bovenliggend holoceen afzettingsspakket. De holoceen afzettingen hebben vermoedelijk de top van de pleistocene dekzandafzettingen en een holoceen veenpakket geërodeerd. Direct onder de bouwvoor en op de holoceen afzettingen lag een dunne cultuur- of akkerlaag. Deze laag kan niet nader gedateerd worden. Vanuit deze cultuur- of akkerlaag sneed een greppel in de holoceen afzettingen. In de vulling van de greppel is 13de / begin 14de-eeuws aardewerk aangetroffen. Twee andere sporen, een greppel of sloot en een kuil bleken vanaf de bouwvoor afkomstig en kunnen als recent aangemerkt worden.

Voor het noordelijke deel geldt dat de ondergrond behoorlijk verstoord bleek te zijn. De minimale verstoringsdiepte was 1,2 m onder maaiveld, de maximale verstoringsdiepte is niet vastgesteld maar was minstens 2,3 m onder maaiveld. Ondanks de verstoringen is er nog een gedeelte van een intact bodemprofiel aangetroffen met daarin twee sporen, een greppel en een gracht. De greppel bleek niet nader dateerbaar, de gracht lijkt 15de-eeuws te zijn. De gracht kende meerdere vullagen, waaronder een opvullingspakket en een natuurlijke dichtslibbingslaag.

4.1.2 Geschiedenis Oostburg

De geschiedenis van Oostburg gaat terug tot vermoedelijk het begin van de 8ste eeuw. Uit het begin van de 8ste eeuw zijn immers vermeldingen in de literatuur bekend. Ook uit latere bronnen, waaronder verwijzingen naar de ringwalburcht in de 10de eeuw, blijkt de ouderdom van de plaats. In de 12de eeuw wordt Oostburg als een stad besproken.²⁰ In de stad werd onder meer gehandeld in zout. Ook blijkt de stad al vroeg een kerkelijk centrum te zijn.²¹ Net als in Sluis heeft de economie vermoedelijk een teruggang gekregen vanaf de 15de eeuw omdat het Zwin langzaam dichtslibde. Er mag verondersteld worden dat deze teruggang eveneens gevolgen zal hebben gehad voor de bevolkingsomvang. Aan het begin van de 17de eeuw bleek de stad door de oorlogsvoeringen van de Tachtigjarige Oorlog nagenoeg verlaten te zijn. Na de inname door Prins Maurits in 1604 is de stad versterkt met vestingwerken. Deze zijn aangelegd in de periode 1604 -1620 en geslecht in 1672.

Op de vondst van een terra sigillata scherf na zijn er uit Oostburg geen archeologische sporen bekend van voor de 8ste eeuw. Eventuele oudere sporen zouden verwacht kunnen worden uit het Mesolithicum tot aan het midden van de Bronstijd op de pleistocene dekzandgronden.²² Vanaf het midden van de Bronstijd raakt het gebied tot het eind van de Romeinse tijd bedekt met een veenpakket. Aan het eind van de IJzertijd was het veengebied geschikt voor bewoning.

4.1.3 Synthese

De opgravingsresultaten bevestigen de archeologische verwachting van het voorgaande vooronderzoek in de vorm van een bureau- en booronderzoek ten dele. De verwachte gracht is aangetroffen, echter, er is geen sprake van sporen die in directe relatie staan tot de Sint-Eligiuskerk, zoals wegen of een grafveld. De context waarin de 15de-eeuwse gracht geplaatst moet worden is niet duidelijk. Zowel op de kaart van Van Deventer (1550) als de kaart van Mogge (1660) is geen gracht waarneembaar ter plaatse van waar het onderzoeksterrein bij benadering op de afbeelding ligt. Uit de kaart van Van Deventer blijkt wel dat het onderzoeksterrein buiten de bebouwing van de stadskern ligt (Afb. 11). Uit de kaart van Mogge uit 1660 blijkt dat het plangebied in ieder geval binnen de oude stadsmuren lag, maar braakliggend was. Hetzelfde geldt voor de greppel die op basis van aardewerkvondsten in de 13de of begin 14de eeuw gedateerd kan worden. Het is niet duidelijk of de greppel behoort heeft tot een erf met huisstructuur of bijvoorbeeld een akkerperceel.

²⁰ Gottschalk 1957, p. 45.

²¹ Gottschalk, 1983, p.18.

²² Benjamins e.a., 2008, p. 28.

Op basis van het aanvullend booronderzoek werd in het zuidelijke deel van het plangebied een gracht verwacht die in relatie zou staan tot de gracht op het noordelijke deel van het plangebied. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd geen gracht aangetroffen, wel één recente sloot en één greppel die in de 13de of begin 14de eeuw gedateerd kan worden. Hiermee waren de resultaten van het proefsleuvenonderzoek in tegenstelling met de verwachting van het booronderzoek. De als gracht geïnterpreteerde huneuze vulling van waterpartijen zijn vermoedelijk de greppel en recente sloot die tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn aangetroffen.

De resultaten van het archeologisch onderzoek kunnen deels in verband gebracht worden met eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek in Oostburg. Zowel de 15de-eeuwse gracht als de 13de – begin 14de-eeuwse greppel zouden gelinkt kunnen worden aan de opgravingsresultaten aan het Ledelplein 16.²³ Bij een in 2003 uitgevoerd archeologisch onderzoek is vondstmateriaal aangetroffen uit de 11de tot en met 13de eeuw en lagen en funderingen uit de 14de tot en met 16de eeuw. Echter, een interpretatie met betrekking tot functionaliteit valt hier niet uit te herleiden.

Oudere sporen kunnen binnen het plangebied niet verwacht worden. Uit de natuurlijke bodemopbouw blijkt de top van het dekzand en het holocene veenpakket geërodeerd te zijn. Indien er bewoning in de periode vanaf het Mesolithicum tot aan het midden van de Bronstijd of vanaf het eind van de IJzertijd tot in de Romeinse tijd is geweest, zal die eveneens geërodeerd zijn.

Afb. 11. Kaart van Van Deventer uit 1550. In rood omcirkeld de ligging van het onderzoeksgebied.

²³ Krist en De Roller, 2003.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

Onderzoeksvragen gesteld met betrekking tot het aanvullend booronderzoek:

1. *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, conservering en datering hiervan?*
- Tijdens het aanvullend booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel is een opvullingslaag aangetroffen die geïnterpreteerd wordt als een grachtvulling. Deze laag wordt in verband gebracht met de vermoedelijke grachtvulling die bij het booronderzoek op het noordelijke terreindeel is aangetroffen.
2. *In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?*
- Eventueel aanwezige archeologische waarden zullen mogelijk verstoord worden bij bodemingrepen.
3. *Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?*
- De aard en omvang van de eventueel aanwezige archeologische resten zijn middels het booronderzoek niet vastgesteld. Het proefsleuvenonderzoek zal dat moeten uitwijzen.
4. *Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?*
- Aanvullend onderzoek in de vorm van proefsleuven is nodig om de exacte aard, omvang, ligging, conservering en datering van eventueel aanwezige archeologische waarden te bepalen. Op basis van een proefsleuvenonderzoek kan een gedegen selectiebesluit genomen worden.

Onderzoeksvragen gesteld met betrekking tot het Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven:

1. *Bevinden zich in het plangebied archeologische resten of vindplaatsen? Zo ja, wat is de aard, datering, ligging (horizontaal als verticaal), omvang, gaafheid en conservering van de archeologische resten?*
- Ja, binnen beide werkputten zijn archeologische sporen aangetroffen. In het zuidelijke deel is in werkput 1 een greppel (S1) aangetroffen die op basis van vondstmateriaal in de 13de of begin 14de eeuw gedateerd kan worden. Overige sporen bleken recent te zijn (S 2-4). De greppel (S1) heeft een noordwest-zuidoostelijke oriëntatie en zal binnen het plangebied verder doorgelopen hebben. De bodemopbouw in het zuidelijke deel blijkt nog goed intact te zijn. Onder de bouwvoor ligt een vermoedelijk cultuur- of akkerlaag. Deze laag kan vanwege een gebrek aan vondstmateriaal niet specifiek gedateerd worden. In de noordelijke werkput zijn twee sporen aangetroffen. Een greppel of sloot (S1) die niet nader gedateerd kan worden en een gracht (S2) die op basis van aardewerkvondsten in vermoedelijk het midden van de 15de eeuw gedateerd kan worden. In deze werkput bleken zware verstoringen te zijn, slechts een gedeelte aan de noordzijde was nog ongestoord. De gracht is slechts nog ten dele intact. Zowel horizontaal als verticaal is het spoor zwaar verstoord. Hierdoor kon de oriëntatie en begrenzingen niet vastgesteld worden.
2. *Bevinden zich funderingen of ander muurwerk binnen het plangebied? Zo ja, wat is de functie van het gebouw en zijn er andere resten aangetroffen die bij dit vondstcomplex behoren?*
- Nee, tijdens het onderzoek zijn geen funderingen of muurwerk aangetroffen.
3. *Kunnen de aangetroffen archeologische resten uit de Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd gekoppeld worden aan historische bronnen of oude kaarten?*
- Er zijn geen historische bronnen bekend die nadere informatie geven over de (gebruiks)functie van het onderzochte terrein. Wel is de locatie van het onderzoeksterrein te herleiden op enkele historische kaarten. De oudste kaart betreft de kaart van Van Deventer uit 1550. Op deze kaart is de oude kern van de ringwalburcht herkenbaar en de ten zuiden daarvan gelegen Sint-Eligiuskerk. Aangezien het onderzoeksterrein zich ten zuiden van deze kerk heeft bevonden kan verondersteld worden dat het onderzoeksgebied zich buiten de stadskern heeft bevonden. Afgaande op de bewoning en het stratenpatroon zoals die zichtbaar is op de kaart van Van Deventer kunnen geen uitspraken gedaan worden over de mogelijke functie van het gebied, behalve dat die buiten de stadskern ligt en daarmee mogelijk een agrarische functie had. Ook op de kaart van Mogge uit 1660 is het terrein zichtbaar als een braakliggend terrein. Hetzelfde geldt voor de kadastrale kaart uit 1820 en een luchtfoto uit 1944.

4. *Kunnen de aangetroffen archeologische resten gekoppeld worden aan geologische, bodemkundige of landschappelijke fenomenen?*
  - In het zuidelijke deel bleek de bodemopbouw nog intact. De basis wordt gevormd door pleistocene dekzandafzettingen. Daarboven ligt een holoceen pakket van getijdenafzettingen dat de top van het dekzand en vermoedelijk het Hollandveenpakket heeft geërodeerd. De archeologische sporen komen, zoals dat verwacht kan worden, vanuit een cultuur of akkerlaagje dat op de holocene getijdenafzettingen ligt. In het noordelijke deel was door zware verstoringen nog slechts een klein gedeelte van de oorspronkelijke bodem intact. In dit bodemprofiel waren nog de pleistocene dekzandafzettingen zichtbaar. Latere, holocene getijdenafzettingen, zullen voor zover deze aanwezig zijn geweest, verstoord zijn. Beide sporen (gracht en greppel / sloot) die zijn aangetroffen waren ingesneden in het dekzand. Echter, het niveau van waaruit de sporen afkomstig zijn, is niet meer vast te stellen. Vermoedelijk zal eveneens in dit deel sprake zijn geweest van getijdenafzettingen.
5. *Is de verwachte gracht uit het vooronderzoek inderdaad aanwezig? Zo ja, beschrijf de diepte, datering, functie, omvang en opvulling van de gracht(en). Is er sprake van een fasering?*
  - Ja, in het noordelijke deel van het plangebied is in werkput 2 een gedeelte van de gracht aangetroffen. De gracht was zichtbaar vanaf vlak 1, op circa 1,5 m onder maaiveld. Daarboven was de gracht verstoord. De gracht kon niet compleet in vlak en profiel onderzocht worden. Naar de zuidzijde werd de gracht vanaf vlak 1 doorsneden door een recente verstoring die tot minimaal 2,5 m onder maaiveld doorliep. Hierdoor was het niet mogelijk om de breedte van de gracht vast te stellen. In verband met een hoge grondwaterspiegel en gevaar voor instorting van de profielen kon niet verder verdiept worden in vlak 2 dan tot circa 2,2 m onder maaiveld (ca. 0 m NAP). Op basis van enkele aardewerkvondsten die uit de gracht afkomstig zijn, kan deze gedateerd worden in vermoedelijk het midden van de 15de eeuw en op zijn laatst in 1500. De gracht kende meerdere vullagen, die onderscheiden kunnen worden in twee globale faseringen. De bovenste twee vullagen behoren tot een opvullingspakket van de gracht. In de onderste vullaag van het opvullingspakket (vulling 2) waren veel puinresten aanwezig. Het tweede te onderscheiden faseringspakket is vermoedelijk een natuurlijke dichtslibbing van de gracht. Dit pakket bestaat uit twee kleiige lagen, die van elkaar gescheiden worden door een humeuze laag.
6. *Zijn er begravingen of andere sporen aanwezig die met de Sint-Eligiuskerk kunnen worden verbonden?*
  - Nee, er zijn geen begravingen aangetroffen. Geen van de sporen kan in direct verband gebracht worden met de Sint-Eligiuskerk.
7. *Wat is de horizontale en verticale verspreiding van de skeletten?*
  - Er zijn geen skeletten aangetroffen.
8. *Kunnen er (aanvullende) uitspraken worden gedaan over de wijze van begraven?*
  - Nee, er zijn geen skeletten of begravingen aangetroffen.
9. *Zijn er in het plangebied sporen aangetroffen die ouder zijn dan de verwachte resten uit de Late Middeleeuwen?*
  - Nee. Indien er oudere sporen aanwezig zouden zijn geweest, kunnen deze mogelijk geërodeerd zijn door de holocene getijdenafzettingen.
10. *Is de archeologische verwachting uit het vooronderzoek uitgekomen? Zoniet, wat is hiervoor de verklaring?*
  - Ja, ten dele. Op basis van het vooronderzoek, met name de boringen, werd een gracht verwacht. Deze gracht is bij het proefsleuvenonderzoek aangetroffen. Echter, sporen die in relatie staan tot de Sint-Eligiuskerk konden verwacht worden, maar zijn niet aangetroffen.
11. *Wat is de bodemopbouw? Is er alleen sprake van antropogene ophogingslagen of is er ook natuurlijke gelaagdheid in de profielen aanwezig?*
  - In het zuidelijke deel kon onder de huidige bouwvoor een akker- of cultuurlaag vastgesteld worden. Deze laag kon vanwege het ontbreken aan vondstmateriaal niet gedateerd worden. Onder de cultuurlaag konden twee natuurlijke ophogingslagen onderscheiden worden, een holoceen getijdenafzetting pakket en een pleistoceen dekzand pakket. Het noordelijke deel van het terrein was aanzienlijk verstoord. Indien er een akker- of cultuurlaag aanwezig is geweest, zal deze verstoord zijn. Hetzelfde geldt voor een mogelijk holoceen getijdenafzettingpakket. Op een dieper niveau (1,5 m onder maaiveld) werd het pleistocene dekzandniveau bereikt.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardstelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan in hoeverre de resten behouden zijn, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

In het plangebied zijn twee werkputten aangelegd, werkput 1 in het zuidelijke deel en werkput 2 in het noordelijke deel. Onderstaand zal de waardering van de vindplaats worden gegeven afzonderlijk voor zowel het noordelijke als het zuidelijke deel.

5.1.1 Noordelijke deel plangebied

De vindplaats is ruimtelijk slecht bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van lage kwaliteit. Het deel met sporen is van onvoldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken.

De conservering van de grondsporen is slecht. Het grootste deel van het noordelijke terrein is immers recentelijk verstoord bij de bouw van het bejaardencentrum dan wel de afbraak ervan en het verwijderen van de heipalen. Er is slechts in geringe mate vondstmateriaal aangetroffen. De aardewerkscherven die zijn gevonden, zijn matig verweerd en gefragmenteerd. De conservering van sporen en vondsten wordt laag gewaardeerd.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 2 punten. Dit is een score die laag is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 2).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. Grachten zijn binnen stedelijke contexten niet zeldzaam. Daarnaast geeft de gracht slechts een beperkte informatiewaarde aangezien de context waarbinnen de gracht geplaatst moet worden onbekend is. Er valt geen relatie te leggen tussen de gracht en de (bekende) stedelijke structuren. Ook de ensemblewaarde is daarmee laag. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 3 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Tabel 2. Scoretabel waardstelling (naar KNA, versie 3.1).

Waarden	Criteria	Scores			Totale score
		Hoog	Midden	Laag	
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1	≥ 5 behoudenswaardig
	Conservering			1	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	≥ 7 behoudenswaardig
	Informatiewaarde			1	
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.1.2 Zuidelijke deel plangebied

De vindplaats is ruimtelijk redelijk goed bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van middelhoge kwaliteit. Het deel met sporen is van onvoldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken.

De conservering van de grondsporen is goed. De natuurlijke bodem is nog intact en het archeologische niveau is nauwelijks recentelijk verstoord. Het aardewerk dat verzameld is tijdens het aanleggen van de sporenvakken is matig tot ernstig verweerd en gefragmenteerd. Botmateriaal is goed bewaard gebleven. De conservering van sporen en vondsten wordt middelhoog gewaardeerd.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 4 punten. Dit is een score die middelmatig is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 3).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. Er zijn buiten de greppel geen nederzettingssporen aangetroffen. Wel kan de greppel gedateerd worden in de bloeiperiode van de stad. De exacte context waarin de greppel gezien moet worden, is niet vast komen te staan. Het kan gaan om een erfafscheiding of een akkerpercelering. De greppel is niet zeldzaam en de informatiewaarde is beperkt. Al dient wel te moeten worden aangemerkt dat de greppel een indicatie kan zijn voor een nederzettingsterrein in de directe omgeving. De ensemblewaarde is beperkt. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 4 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook middelmatig.

Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.1).

Waarden	Criteria	Scores			Totale score
		Hoog	Midden	Laag	
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	2			≥ 5 behoudenswaardig
	Conservering	2			
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	≥ 7 behoudenswaardig
	Informatiewaarde	2			
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

Met betrekking tot het selectieadvies heeft de nota archeologie 2006-2012²⁴, evenals de KNA, het geldende uitgangspunt dat behoudenswaardige planlocaties in principe *in situ* behouden dienen te worden. Uitsluitend indien dit niet mogelijk is, kan behoud *ex situ* plaatsvinden.

Het selectieadvies is tot stand gekomen na afweging van de onderzoeksresultaten afgezet tegen de bouwplannen. De onderzoeksresultaten laten op basis van hun waardering zien dat er binnen het plangebied geen behoudenswaardige vindplaatsen aanwezig zijn. In het noordelijke deel van het terrein bleek de ondergrond tot op aanzienlijke diepte verstoord te zijn. In het zuidelijke deel was de bodemopbouw daarentegen nog wel intact vanaf 0,8 m onder maaiveld, de aanwezige archeologische waarden zijn echter beperkt.

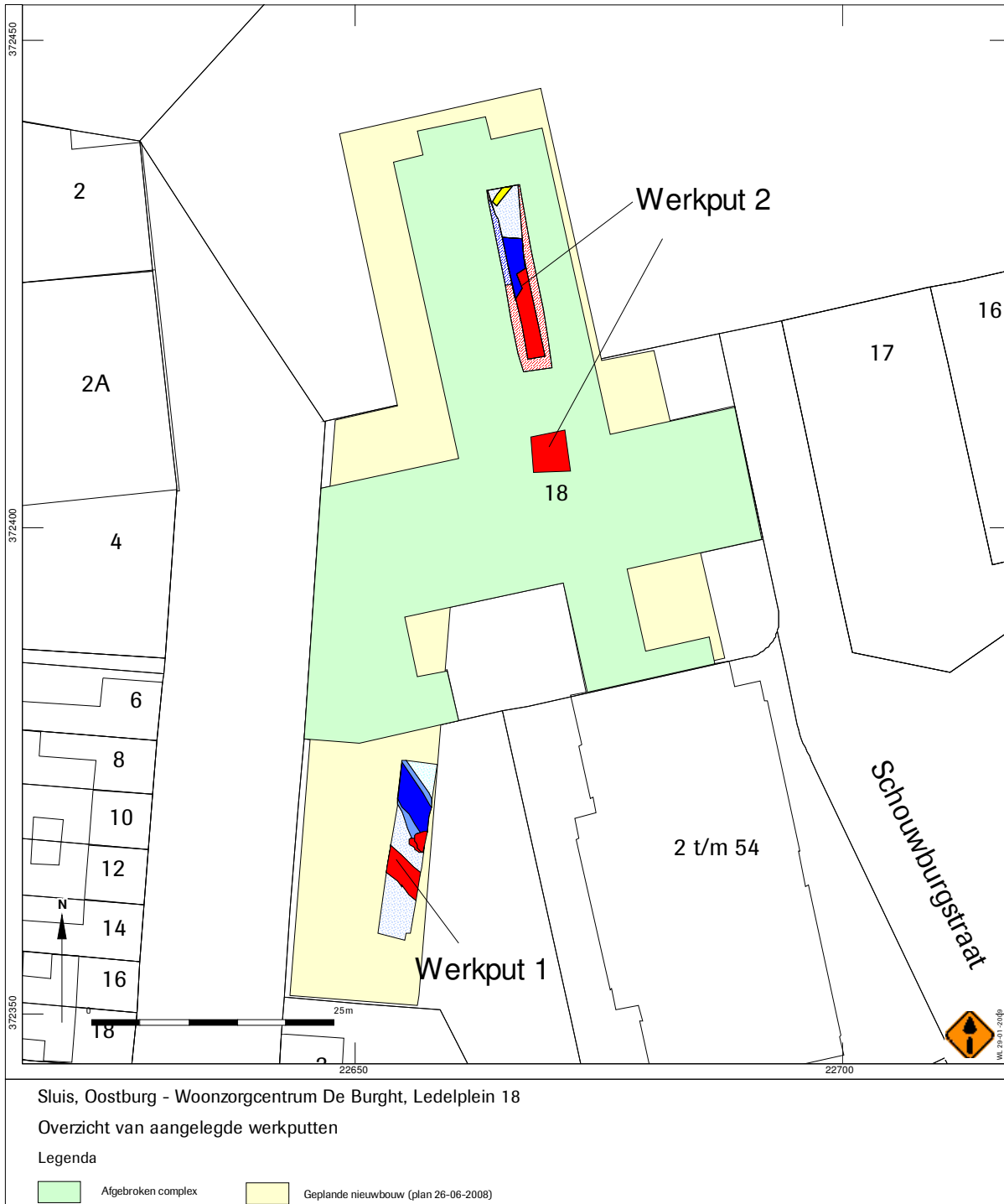
Op afb. 11 is de locatie van de beide werkputten weergegeven ten opzichte van het afgebroken bejaardencomplex en de voorlopige nieuwbouwplannen voor het zorgcentrum (dd. 26-06-2008). De aangegeven contouren van de nieuwbouwplannen zullen echter naar alle waarschijnlijkheid nog aangepast worden.²⁵ Momenteel worden de bouwplannen geoptimaliseerd, waarbij de bebouwing van de zuidwestelijke vleugel ter hoogte van werkput 1 waarschijnlijk ingekrompen wordt. Van de zone ter plaatse van het voormalige bejaardencomplex (Afb. 12) mag verondersteld worden dat die zwaar verstoord is. Het voormalige bejaardencomplex is gedeeltelijk onderkerlderd geweest (centrale deel). Tijdens het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat ook ter plaatse van de niet onderkerlderde noordvleugel de verstoringen groot zijn.

Gelet op de aanzienlijke verstoringen in het noordelijke deel en de beperkte archeologische waarde van de nog resterende sporen, wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren in het noordelijke deel van het plangebied. In het zuidelijke deel is de bodemopbouw daarentegen nog wel intact. Echter, op basis van de beperkte oppervlakte van het 'bedreigde' niet verstoorde terreindeel en de beperkte archeologische waarde van de aangetroffen sporen, wordt geadviseerd om in het zuidelijke deel eveneens geen vervolgonderzoek te laten plaatsvinden.

Wel dient aangemerkt te worden dat op basis van het vooronderzoek belangwekkende archeologische waarden niet uitgesloten kunnen worden. Indien tijdens grondwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit alsnog te worden gemeld op basis van de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg. Aanbevolen wordt de uitvoerder van het grondwerk hiervan op de hoogte te stellen.

²⁴ Nota Archeologie 2006-2012, Cultuur Continu. Uitgave Provincie Zeeland.

²⁵ Persoonlijke mededeling door dhr. S. Nöthen, namens opdrachtgever Woongood Zeeuws Vlaanderen.

Afb. 12. Overzicht aangelegde werkputten ten opzichte van het afgebroken complex en de geplande nieuwbouw.

Literatuur

Benjamins, M., L. Nijdam en J. Huizer, 2008: *De archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de kernen Aardenburg, Oostburg, IJzendijke en Sluis in de gemeente Sluis*. Amersfoort.

Borre, J. van den en J. Huizer, 2008: 'Bejaardenhuis De Burght', Ledelplein 18 te Oostburg (gem. Sluis). Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van controleboringen alsmede aanvullende karterende boringen. *ADC Rapport 1383*. Amersfoort.

Gottschalk, M.K.E., 1955-8: *Historische geografie van westelijk Zeeuws Vlaanderen*, I-II. Assen.

Jongepier, J., 2002: *Rapport Veldonderzoek Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) aan het Ledelplein te Oostburg*. (Niet gepubliceerd briefrapport, Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland).

Krist J.S. en G.J. De Roller, 2003: Aanvullend Archeologisch Onderzoek op de nieuwbouwlocatie 'Ledelplein 16' te Oostburg, gemeente Oostburg (Z.). *ARC-Publicaties 77*.

Nota Archeologie Provincie Zeeland 2006-2012

Torremans, R., 2008: *Programma van Eisen, IVO – proefsleuven, aangevuld met een booronderzoek. Sluis, Oostburg, Bejaardenhuis De Burght Ledelplein 18*.

Vos, P.C., Van Heeringen, R.M. 1997 Holocene geology and occupation history of the province of Zeeland (SW Netherlands). In: Fisher, M.M. (ed.) *Holocene evolution of Zeeland (SW Netherlands)*. Mededelingen Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, 59, p 6-109.

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied (Bron: www.maps.google.nl).
- Afb. 2. Overzicht aangelegde werkputten.
- Afb. 3. Locatie boorpunten.
- Afb. 4. Profielkolom noordprofiel werkput 1.
- Afb. 5. Oostprofiel werkput 1.
- Afb. 6. Noordprofiel werkput 2. Ingegraven spoor (S 1) in dekzand.
- Afb. 7. Overzicht grondsporen werkput 1.
- Afb. 8. Overzichtsfoto put 1 vlak 1.
- Afb. 9. Overzicht grondsporen werkput 2, vlak 1 en 2
- Afb. 10. Overzichtsfoto put 2, vlak 1 en 2.
- Afb. 11. Kaart van Van Deventer uit 1550. In rood omcirkeld de ligging van het onderzoeksgebied.
- Afb. 12. Overzicht aangelegde werkputten ten opzichte van het afgebroken complex en de geplande nieuwbouw.

Lijst van tabellen

- Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.
- Tabel 2. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.1).
- Tabel 3. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.1).

Bijlage 1. Boorgegevens

Bijlage 2. Sporenlijst

Bijlage 3. Vondstenlijst

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1) Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RACM en de provincies en wordt beheerd door de RACM.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RACM beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

C14 Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin grondsporen, anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RACM geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponneerd, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PvE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RACM Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumentenzorg, tot eind 2006 de ROB, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

SCEZ Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland. Deze door de provincie in het leven geroepen instelling voorziet in een belangrijk deel van de uitvoering van het door de provincie geformuleerde beleid.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

ZAA Zeeuws Archeologisch Archief

ZAD Zeeuws Archeologisch Depot

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Afkortingen in database

REFERENTIELIJSTEN

Versie 1.4

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerk-concentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkelder
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwvoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschool-concentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	Laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij

RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo
SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe.

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig

NG niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VKT	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur.

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling.

Code	Referentie
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KER	keramische objecten (weefgewichten)
KI	kiezels
LR	leer
MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie.

Code	NEN	Referentie
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleinig veen
V3	Vm	veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst.

Code	Referentie
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GL	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtschool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten ed.)
LR	leer
MET	metaal (geen slak)
MIX	gemengd
NS	natuursteen (geen vuursteen)
OKR	oker
PIJ	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SL	slakken
TOU	touw (vaak vlas of bast)
TXT	textiel (wol of draad)
VKL	verbrande klei (geen lemen gewichten)
VST	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster.

Code	Referentie
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor C-14 datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijpplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

Code	Referentie
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen